

EKUMENSKI VID SVEĆENIČKOG REĐENJA ŽENA

JURAJ KOLARIĆ, ZAGREB

Nema sumnje, živimo u vremenu pojačane emancipacije žene na svim područjima privatnog i javnog života. Mnogi Kristove riječi upućene uzetom bolesniku: »Ustani, uzmi svoju postelju i hodaj!« primjenjuju na suvremenu ženu (Mk 2,9). U tom kontekstu kao dio feminističke ideologije javlja se i težnja za oblikovanjem feminističke teologije koja uz svoje pozitivne i hvalevrijedne napore da se više i dublje rasvijetli i osmisli bit i uloga žene u svijetu i Crkvi prijete i zamkama srditih osvetnica još uvijek eksploatirajućem muškom elementu u Crkvi. U takvoj feminističkoj teologiji odbacuje se »vjera, koja kao kršćanstvo izražava Boga u muškim slikama i simbolima (Otac, Sin, Duh Sveti)«, a »isključuje žene«, vjeruje u »dogmu o inferiornosti žene« i podržava »mušku sliku Boga« u svojoj tradiciji. Uvjerenje da »muškarci mogu bolje predstavljati Boga, vodi u opasnu blizinu idololatrije, jer se Bog ograničava na samo jednu sliku«. Prema tomu ženama treba već jednom omogućiti pristup u svećenički stalež i tako Crkvu konačno osloboditi »muškocentralizma«.¹

Tema o potpunoj ravnopravnosti muškarca i žene prenesena je pedesetih godina ovog stoljeća i na područje svećeništva, sakramenta, koji je u velikim povijesnim i tradicionalnim kršćanskim Crkvama (katolička, pravoslavna, istočne Crkve, anglikanska, luteranska, evangelistička Crkva) predstavljao »privilegij« muškaraca. Prvi prekid s tom tradicijom zabilježen je u Švedskoj 1958. godine, kada je Luteranska Crkva Švedska »redila« prvu svećenicu.

Pokušaj Evangelističke zemaljske Crkve u Bavarskoj (SR Njemačka) da pitanje ređenja žena za svećenice riješi pozitivno izazvao je 1974. otpor u samoj Crkvi, koji je rezultirao konverzijom trojice evangeličkih svećenika župnika na katolicizam, izazvao je i prvo javno mišljenje o tom problemu od strane katoličkih teologa. Tom je zgodom progovorio o tom problemu poznati teolog Karl Rahner. U svom privatnom pismu konferenciji Evangeličko-luteranske zemaljske Crkve u Bavarskoj K. Rahner ističe, da ako spomenuta Crkva odobri ređenje žena za svećenice, onda će to uzrokovati daljnim crkvenopravnim i pastoralnim razlikama u odnosu na Katoličku Crkvu. Ali, dogmatska razlika ili razdor na području vjere, tom činjenicom, ne bi bio produbljen. On nadalje naglašava dugu katoličku tradiciju koja je ženu isključivala iz svećeničkog ređenja i koja u dogledno vrijeme ne će biti prevladana, ali tvrdi, da ta negativna tra-

1 *Frauenlexikon*, izd. Anneliese Lissner, Rita Süßmuth, Karin Walter (Freiburg u.a.1988) 453, 268, 2, 469, 47, 558.

dicija ne posjeduje apsolutno obvezatni značaj. Dakle, ne predstavlja dogmu. K. Rahner nadalje tvrdi, da je praktički posve moguće da i katolička Crkva dopusti ređenje žene, ali da konkretna struktura Katoličke Crkve jednu takvu mogućnost za dulje vrijeme čini nevjerovatnom. On je tom zgodom naglasio da je u Rimu oblikovan jedan odbor teologa koji bi trebao u dogledno vrijeme prema tom pitanju zauzeti određeno gledište.² Nakon intenzivnih savjetovanja Evangelistička zemaljska Crkva u Bavarskoj odustala je nakon ovog interventa velikog teologa od namjeravanog uvođenja ređenja žena za svećenice.

I. SVEĆENIČKO REĐENJE ŽENA U ANGLIKANSKOJ ZAJEDNICI

a) Ređenje žene u dokumentima anglikansko-katoličke teološke komisije

Sasvim drugi razvoj dobilo je pitanje svećeničkog ređenja žena u anglikansko-katoličkim teološkim razgovorima. U tim je razgovorima katolička Crkva po prvi puta službeno zauzela stanovište o tom važnom i ekumenski osjetljivom pitanju, koje još i danas potresa ekumenski svijet prijeteći kidanjem onih krhkih niti prijateljstva i zajedništva katoličke i anglikanske Crkve, koje su dugogodišnjim strpljivim i mukotrpnim radom bile do sada uspostavljene.

Početak uspješnog dijaloga između anglikanske i katoličke Crkve bio je iniciran posjetom kenterberijskog nadbiskupa Michaela Ramseya, primasa anglikanske Crkve i predsjednika Lambetske konferencije, papi Pavlu VI, 23. ožujka 1966.³ Tom su zgodom papa i primas anglikanske Crkve objelodanili zajedničku izjavu u kojoj su istakli potrebu da se između obiju Crkava povede ozbiljan dijalog o vjerskim pitanjima koja dijele obje Crkve. Prvi izravni plod tog susreta bilo je osnivanje Pripremne mješovite komisije od 20 članova, po deset sa svake strane, koja se iste, tj. 1967. godine sastala u Gazzadi kraj Milana. Već iduće godine na sastanku na Malti ta je komisija izradila program teoloških rassprava o onim pitanjima koja su u 16. stoljeću dovela do razdora. To su: autoritet u Crkvi, služba (ministerij) u Crkvi i euharistija. Taj program poznat je pod imenom Malta Report 1968. Godine 1969. ova Pripremna komisija prerasla je u Međunarodnu mješovitu komisiju poznatu pod nazivom AR-CIC (Anglican-Roman Catholic International Commission), a broji deset članova sa svake strane.⁴ U svojem dosadašnjem djelovanju komisija je objelodanila četiri dokumenta od izuzetne ekumenske važnosti. To su: Zajednička izjava o euharistiji (Windsor 1971), Služba i ređenje (Canterbury 1973), Autoritet u Crkvi, I. dio (Venecija 1976) i Autoritet u Crkvi, II. dio (1982).⁵

Odjeci na objavljivanje ovih dokumenata bili su različiti i oprečni. Zbog toga je sama komisija, smatrala potrebnim da se na sve te primjedbe osvrne

2 Obavijest o tome vidi Weltbild (3. IV. 1974) 25-26. Da je informacija K. Rahnera bila točna dokazuje dokument Kongregacije za nauk vjere Inter insigniores, objavljen 15. X. 1976. Vidi L'Osservatore Romano (28. II. 1977) 1-2.

3 O anglikanskoj Crkvi vidi JURAJ KOLARIĆ, *Kršćani na drugi način* (Zagreb 1976) 21, 60-61.

4 Usp. J. KOLARIĆ, *Euharistija u ekumenskim tekstovima: Bogoslovska smotra* 2-3(1981) 376-377; ISTI, *Pokušaj dijaloga: Veritas* 5(1982) 14-15; ISTI, *Osporena suglasnost: Veritas* 1(1984)23-24.

5 Vidi *Odnosi Anglikanske zajednice i Katoličke Crkve* (Zagreb 1979), izd. Kršćanska sadašnjost, niz Ekumena, sv. 2., J. BARIŠIĆ, *Da budu jedno* (Split 1976) 62-80. Prva tri dokumenta postoje u hrvatskom prijevodu u spomenutom nizu Ekumena, sv. 2. u izdanju Krišćanske sadašnjosti.

jednim »Tumačenjem« (1979), a nakon objavljivanja posljednjeg dokumenta, i jednom »Zaključnom izjavom«. Članovi komisije smatraju da su postigli »suglasnost u bitnom« u trim vjerskim, spornim područjima: u euharistiji, službi i autoritetu u Crkvi, posebice o ulozi papine službe. Komisija otvoreno priznaje (kako to uostalom proizlazi i iz samih dokumenata) da u nekim pitanjima nije bilo moguće postići suglasnost. To su pitanje štovanja euharistije i *ređenje žena za svećenice*. Komisija smatra »načelno riješenim« i vrlo važno pitanje *priznavanja anglikanskog ređenja* od katoličke strane, ali kojega bi u praksi trebalo rješavati u kontekstu suglasnosti o euharistiji, službi u Crkvi i ređenju. Isto tako nije postignuta suglasnost glede papine neprevarljivosti i Marijanskih dogmi o Bezgrešnom Začecu i Uznesenju na nebo. Komisija smatra da je načelno moguće i o tim pitanjima postići suglasnost, i da te poteškoće ne bi smjele predstavljati zapreku za uspostavljanje početnog stupnja jedinstva.

Katolička je strana na spomenute dokumente reagirala suzdržano. Kongregacija za nauk vjere, pod ravnateljstvom kardinala Josipa Ratzingera poslala je posebno pismo (27. ožujka 1982) supredsjedniku spomenute komisije, katoličkom biskupu Alanu C. Clarku, u kojem se tvrdi da je, što se tiče spornih vjerskih pitanja, nemoguće govoriti o nekakvom »jedinstvu o bitnim stvarima«, budući da anglikanska strana prihvaća katolička stanovišta samo djelomično ili ih posve otklanja. Osim toga, postoje i neke formulacije koje su dvosmislene i koje se teško uklapaju u katoličko naučavanje. Ista kongregacija osjetila se ponukanom da još jednom progovori o spomenutim dokumentima (2. travnja 1982.). Pod naslovom »Primjedbe« poslala je pismo svim katoličkim biskupskim konferencijama u kojem se daju upute za daljnji dijalog.⁶ U tom se pismu doduše pozitivno ocjenjuju napor i postignuta suglasnost mješovite komisije, ali se kritički prosuđuje »Zaključna izjava« posebice u onom dijelu koji govori o euharistiji. Nadalje, dokument o službi i ređenju u Crkvi nejasno izražava svećenički karakter hijerarhijske službe, kao Kristovu ustanovu tih službi. Kongregacija smatra da se svećeničko ređenje žena ne samo protivi tradiciji obiju Crkava, već zadire i u samu bit sakramenta svećeničkog reda. Isto se tako protivi katoličkom naučavanju tumačenje petrovskih tekstova u Bibliji, a najveća razlika se očituje u poimanju apostolskog slijeda (*Successio apostolorum*). Zbog svega toga Kongregacija smatra da spomenuti dokumenti nipošto nisu riješili temelje, koji ne samo omogućuju, već i preporučuju započeti teološki dijalog.

Anglikanska strana reagirala je na pojavu spomenutih dokumenata vrlo različito. Prisjetimo se da se *Anglikanska zajednica (Anglicam Communion)* sastoji od Anglikanske Crkve u Engleskoj i od Crkava britanskih dominiona, Kanade i SAD. To je federacija od 24 autonomne anglikanske Crkve, a broji oko 65 milijuna vjernika od kojih više od jedne polovice živi izvan Engleske. Anglikanska zajednica utemeljena je g. 1867. u Londonu na konferenciji u Lambeth palači, gdje se nalazi sjedište primasa anglikanske Crkve, tj. kenterberijskog nadbiskupa. Lambetske konferencije kojima prisustvuju anglikanski biskupi iz cijeloga svijeta održavaju se svake desete godine. Anglikanske Crkve ujedinjene u Anglikanskoj zajednici ne smatraju se samo savezom Crkava, već jednom Crkvom čije se jedinstvo očituje u liturgiji, naučavanja i crkvenom uređenju. Međutim, odluke o crkvenom životu donosi svaka Crkva za sebe, a suodlučivanje primasa anglikanske Crkve u tim odlukama je posve isključeno.

6 L'Osservatore Romano (6.V.1982).

Prema tomu, gotovo je nemoguće uskoro očekivati nekakvo službeno stanovište Anglikanske zajednice. Zato se i odjeci anglikanske javnosti na spomenute dokumente kreću od otvorenog odobravanja do neprikrivenog odbacivanja zaključaka tih dokumenata, posebice onog dijela koji se odnosi na svećeničko ređenje žena. Progresivna anglikansko-katolička teološka struja koja je oduševljeno pozdravila postignutu suglasnost nadala se da će Lambetska konferencija održana 8. XII. 1988. donijeti još veći napredak u jedinstvu između obiju Crkava, smatrajući da se ono može zaustaviti jedino, ako spomenuta konferencija ne bi bila kadra spriječiti uvođenje anglikanske prakse svećeničkog ređenja žena. To se međutim nije dogodilo o čemu svjedoči pismo kenterberijskog nadbiskupa Roberta Runciea papi Ivanu Pavlu II.⁷

Tako smo prispjeli na pitanje svećeničkog ređenja žena kako se ono tretiralo dosad u korespondenciji rimskog biskupa i anglikanskog primasa.

b) Svećeničko ređenje žena u korespondenciji pape i anglikanskog primasa

Kao uvod u jedan plodan dijalog papa Pavao VI i kenterberijski nadbiskup F. Donald Coggan počeli su g. 1976. izmjenjivati pisma, čiji se sadržaj odnosio bilo na rad spomenute mješovite anglikansko-katoličke teološke komisije bilo na rezultate Lambetskih konferencija. U tim pismima posebno mjesto zauzima pitanje anglikanskog ređenja žena za svećenice. Naime, u jeku intenzivnog djelovanja spomenute mješovite teološke komisije, koja se bavila i pitanjem anglikanskog svećeničkog ređenja, generalna sinoda anglikanske Crkve u Kanadi odobrila je u lipnju 1975. god. da žene mogu biti ređene za svećenice.⁸ U srpnju iste godine to je načelo prihvatila i generalna sinoda anglikanske Crkve Engleske. To je bio razlog da je nadbiskup kenterberijski F. Donald Coggan svojim pismom od 9. VII. 1975. obavijestio papu Pavla VI. da se unutar Anglikanske zajednice sve više udomačuje uvjerenje, kako ne postoje nikakvi temeljitiji razlozi koji bi se protivili ređenju žena za svećenice. Budući da bi takovo poimanje moglo predstavljati zapreku jedinstvu, nadbiskup moli da se o tom pitanju povedu zajednički razgovori. U tom smislu uspostavljen je i kontakt s predsjednikom Tajništva za promicanje kršćanskog jedinstva u Rimu kardinalom Willebrandsom.

Papa Pavao VI. pismom od 30. XI. 1975. odgovara kenterberijskom nadbiskupu, da mu je vjerojatno u tom pitanju poznato načelno stanovište Katoličke Crkve iz kojeg nije dopušteno rediti žene za svećenice. Papa navodi razloge: a) prema sv. Pismu i svjedočanstvu Krista koji je birao samo muškarce za apostole; b) prema stalnoj praksi Crkve, koja je u isključivom izboru muškaraca slijedila Kristov primjer; c) prema živom naučiteljskom autoritetu Crkve isključenje žene iz svećeničkog reda slaže se s Božjim planom u Crkvi.⁹ Papa nadalje naglašava da će spomenuta praksa ređenja žena u dosadašnji dijalog zajedničke komisije unijeti »an element of grave difficulty«.

7 Service d'information 70, II (1989) 61-63.

8 Kao što je poznato pitanje valjanosti svećeničkog ređenja u anglikanskoj Crkvi postavljeno je nekoliko puta, a katolička Crkva je na to pitanje negativno odgovorila: Sv. Oficij g. 1985., 1704. i 1975. Papa Leon XIII. bulom »Apostolicae curae« g. 1896. je odlučio, da je anglikansko ređenje zbog pomanjkanja formuli i prave nakane nevaljano. Vidi J. KOLARIĆ, *Pokušaji dijaloga: Veritas* 5(1982)14-15.; ISTI, *Prvi susreti s anglikancima: Veritas* 6(1971)116-117 gdje se govori o odnosu pravoslavne Crkve prema pitanju anglikanskog ređenja.

9 AAS 68, 10 (1976) 599-600.

Kenterberijski nadbiskup F. Donald Coggan ponovno se obraća papi Pavlu VI pismom u povodu desete obljetnice posjeta njegovog predčasnika nadbiskupa Michaela Ramseya papi u Rimu u kojem ponovno dotiče pitanje svećeničkog ređenja žena. Papa u svom odgovoru od 23. III. 1976. ponovno upozorava na teške posljedice za jedinstvo obiju Crkava ako se uvede praksa ređenja žena za svećenice.¹⁰

U međuvremenu je Kongregacija za nauk vjere objelodanila svoju glasovitu deklaraciju »Inter insigniores« (15. X. 1976.) kojom je pitanje svećeničkog ređenja žena negativno riješeno. Ali o tom dokumentu govorit ćemo nešto kasnije.

U ozračju vrlo uspješnog dijaloga mješovite teološke komisije koja je upravo završila vrlo uspješni dokument o autoritetu u Crkvi ponovljena je praksa ređenja žena za svećenice u nekim Crkvama Anglikanske zajednice, što je potaklo papu Ivana Pavla II koji je 20. XII. 1984. uputio pismo kenterberijskom nadbiskupu Robertu Rancieu u kojem ističe važnost razmjene pisama između papa Pavla VI i kenterberijskog nadbiskupa Donalda Coggana između 1975–1976. g. Papa ponovno ističe čvrstu privrženost katoličke Crkve dugoj tradiciji koja ne dopušta ređenje žena ističući pri tom deklaraciju Inter insigniores Kongregacije za nauk vjere, kao i intervenciju o tom pitanju katoličkih promatrača iz Tajništva za jedinstvo iz Rima na zasjedanju lambetske konferencije 1978. god. Papa ističe činjenicu da je sve veći broj anglikanskih Crkva koje su već dopustile ređenje žena, a neke se spremaju da to učine. U očima katoličke Crkve ta činjenica predstavlja sve veću zapreku na putu zbližavanja obiju Crkava.¹¹

Kenterberijski nadbiskup Robert Runcie odgovara papi na njegovo pismo 22. XII. 1985. U njemu se ističe, da je anglikanska zajednica svijesna kako svojim odnosom prema pitanju ređenja žena stvara poteškoću za daljnje zbližavanje s katoličkom Crkvom. R. Runcie ističe da je primivši pismo pape započeo s konzulacijama s pojedinim Crkvama anglikanske zajednice koje su u svojem djelovanju autonomne. Zbog toga tek sada može na postavljene poteškoće temeljitije odgovoriti. Kenterberijski nadbiskup nadalje ističe da je pitanje ređenja žena pitanje koje remeti odnose ne samo između katoličke i anglikanske Crkve, već i između samih Crkava anglikanske zajednice, jer su i među anglikancima mišljenja o tom pitanju podijeljena. One anglikanske Crkve, međutim, koje su dopustile ređenje žena za svećenice, učinile su to vođene »ozbiljnim doktrinalnim razlozima«.¹² Ove razloge u posebnom pismu R. Runcie priopćuje kardinalu Janu Willebrandsu, pročelniku Tajništva za jedinstvo kršćana.

U pismu Janu Willebrandsu kenterberijski nadbiskup navodi razloge koji su potakli pojedine Crkve anglikanske zajednice, pa i samu Anglikansku Crkvu u Engleskoj, da odobri svećeničko ređenje žena.¹³ Ponajprije, uvjerenje katoličke Crkve da se ne osjeća mjerodavnom promijeniti neprekinutu tradiciju o tom pitanju koja postoji u čitavoj Crkvi, istočnoj i zapadnoj, i koja je prema tomu apostolska, anglikanci smatraju, da ta tradicija nema temelja niti u sv.

10 AAS 68, 10 (1976) 600–601.

11 *Echange de lettres sur l'admission des femmes à l'ordination sacerdotale*: Service d'information 61, III (1986) 116–117.

12 Service d'information 61, III (1986) 117, »l'on fait pour de sérieuses raisons doctrinales«.

13 Service d'information 61, III (1986) 117–120.

Pismu niti u tradiciji! Anglikanske Crkve koje su uvele ređenje žena smatraju da je tradicija takvom razvoju otvorena, jer se isključenje žena iz ređenja ne može dokazati kao »loi divine«, kao Božji zakon (iure divino). Puštajući po strani sociološke i kulturne razloge, pismo ističe, da doktrinalni razlozi u prilog ređenja žena ne samo to ređenje opravdavaju (justifier), već ga i traže (exiger). Temeljni princip ekonomije spasenja, a taj je isti kako kod anglikanaca, tako i kod katolika, sastoji se u tomu, što je vječna Riječ uzela našu ljudsku narav, tako da bi po muci, uskrsnuću i uzašašću Gospodina Isusa Krista, to čovječstvo moglo biti otkupljeno i uzeto u Božanski život u Trim osobama. Koristeći se zajedničkom terminologijom dviju naših zajedničkih liturgijskih tradicija, možemo reći: »Došao je da s nama podijeli naše čovječstvo kako bismo mi mogli podijeliti život s njegovim božanstvom«. Nama je dakle zajedničko čovječstvo uzeto od Riječi, to je čovječstvo Krista Otkupitelja i ono je integrirano u svim ljudima, pa tako i u ženi. Otkupljenje po tijelu je izvršeno za sve ljude, pa tako i za ženu, a svako minimaliziranje te činjenice značilo bi da je žena samo polovica čovječnosti. Budući da čovječstvo Krista našeg velikog svećenika obuhvaća i muškarca i ženu neki anglikanci smatraju da bi vrata svećeništva danas trebalo otvoriti i ženama. Ovaj se argument ne temelji na prošlosti, već na činjenici da je svećeništvo koje se temelji samo na muškarcu zapravo nereprezentativno i krnje svećeništvo, posebice ako uzmemo u obzir činjenicu da je era isključivo muškog dirigiranja u ljudskom društvu već prevladana.

R. Runcie nadalje iznosi pozitivno iskustvo onih anglikanskih Crkava koje su dosad uvele praksu svećeničkog ređenja žena. Te Crkve za sada ne raspolazu takvim dokazima, koji bi doveli do ukidanje dosadašnje inicijative. Dapače, neke druge provincije Anglikanske zajednice spremaju se da na svojim sinodama donesu slične odluke.

Što se tiče Crkve Engleske, ona čini se, zbog nedovoljnog konsenzusa još ne će donijeti takav zaključak. Slično mišljenje dijele i druge anglikanske Crkve koje još nisu uvele ređenje žena. Anglikanska zajednica će i nadalje »nastaviti tražiti volju Božju na tom području«. U tom kontekstu vrlo je važno pitanje ređenja žena za đakone u anglikanskim Crkvama, kao što je to slučaj sa službom redovnica u katoličkoj Crkvi.

Anglikanski primas na kraju izražava svoju žalost i bol zbog toga što je spomenuto pitanje unijelo novu zapreku na putu zbližavanja obiju Crkava naglašavajući svoje osobno razumijevanje za razloge koje katolička Crkva navodi kao zapreku ređenja žena za svećenice. Ona se nada da će doktrinalni dijalog započet pred dvadeset godina ipak biti uspješno nastavljen.

Na ovo pismo kenterberijskog nadbiskupa odgovorio je kardinal *Jan Willebrands* dopisom od 17. VI. 1986. god. Ne želeći donijeti nekakvu iscrpnu analizu o pitanju opravdanosti ili neopravdanosti ređenja žena za svećenice, a o čemu će morati ozbiljno raspravljati druga Međunarodna anglikansko-katolička komisija, kardinal *Willebrands* odgovara anglikanskom primasu iznoseći svoje razloge koji se protive svećeničkom ređenju žena. Mi ih sažimamo u četiri točke.

1.) *Jan Willebrands* najprije ističe tvrdnju anglikanskog primasa da nije uvjeren u to da anglikanci trebaju nastaviti ređenje žena »dok se ne dobije puni širi konsenzus u našim crkvama«. Ta tvrdnja ističe duboku teološku dimenziju tog pitanja. Ređenje muškaraca za svećenike i biskupe predstavlja nepromijenjivu tradiciju katoličke i pravoslavne Crkve. Kongregacija za nauk vjere objavila je 1976. g. deklaraciju *Inter Insigniores* u kojoj je jasno iznijela

katoličko poimanje o nedopustivosti svećeničkog ređenja žena. Glavni dakle razlog odbijanja žena od ređenja predstavlja tradicija.

2.) Stalna tradicija katoličke i pravoslavne Crkve predstavlja zapravo Kristovu praksu i praksu apostola kao normu koju se ne bi moglo napustiti.

3.) Oni koji se unutar Anglikanske zajednice protive ređenju žena navode kao razlog činjenicu da je Anglikanska zajednica dio opće katoličke Crkve i da ne može neovisno od katoličke i pravoslavne Crkve izazvati takav radikalan razdor u tradiciji. Katolička Crkva veoma ozbiljno gleda na napredak međucrkvenih odnosa koji imaju za cilj uspostavljanje punog jedinstva u vjeri i sakramentalnom životu s Anglikanskom zajednicom. Ređenja žena međutim slabi to jedinstvo koje već aktualno postoji stvarajući vrlo ozbiljne ekleziološke implikacije.

4.) Treba jasno reći da se ovdje radi o teološkom problemu, koji se ne može riješiti sociološkim i kulturološkim motivima. Pitanje naime ženskih prava posve je različito od pitanja svećeničkog ređenja žena, zato se ono mora promatrati u kontekstu sakramentalne teologije i crkvene tradicije.

U daljnjem razmišljanju o tom problemu Jan Wilebrands navodi rezultate dosadašnjih razgovora Mješovite anglikansko-katoličke komisije i interpretira već poznate stavove iz deklaracije *Inter Insigniore*.¹⁴

U povodu završetka XII. Lambetske konferencije kenterberijski nadbiskup Robert Runcie uputio je 6. VIII. 1988. g. pismo papi Ivanu Pavlu II. izvješćujući ga o rezultatima konferencije. To je ujedno i prvi puta u povijesti Anglikanske zajednice, da je kenterberijski nadbiskup osobno priopćio papi rezultat jedne Lambetske konferencije. Na ovo pismo papa Ivan Pavao II. odgovorio je pismom 8. XII. 1988. Oba pisma odnose se na pitanje svećeničkog ređenja žena.¹⁵

U pismu R. Runcie ističe svoju zahvalnost što je papa na konferenciju poslao katoličke promatrače i sudionicima uputio osobno pismo. Na konferenciji je govorio i Pierre Duprey, tajnik Tajništva za promicanje kršćanskog jedinstva iz Rima, ističući ređenje žena kao zapreku razvoju međucrkvenih odnosa. Iako konferencija u prvom planu nije raspravljala o tom pitanju, već o autoritetu, razvoju crkvene tradicije i o ekleziologiji, R. Runcie navodi svoje nastojanje da se na konferenciji i o tom pitanju donese odluka, tim više jer se u nekim provincijama Anglikanske zajednice udomaćila praksa ne samo ređenja žena za svećenice, već i za biskupe. Međutim, naglašava R. Runcie, da Lambetska konferencija nema nikakve juridičke vlasti nad Anglikanskom zajednicom, a još manje tu vlast ima on osobno.¹⁶ Svaka provincija posjeduje nužan kanonski autoritet da vrši svoju crkvenu misiju za svoje vlastito dobro. Pa ipak, opći duh Lambetske konferencije odisao je jedinstvom i zajedništvom, unatoč dubokih međusobnih podjela. Najvjerojatnije će neke provincije sjeverne Amerike birati i posvećivati žene za biskupe. Lambetska konferencija će respektirati tu odluku, iako drugi biskupi i provincije to ređenje još ne priznaju. Iako je to bolno, zaključak je konferencije da se to primi na znanje. To je ujedno i jedino prihvatljivo rješenje u sadašnjem slučaju, kako bi se izbjegla nutarnja šizma u Anglikanskoj zajednici. Ali razgovori o tom pitanju bit će nastavljeni. R. Run-

14 Service d'information 61, III (1986) 121-122.

15 Service d'information 70, II (1989) 61-63.

16 »La conférence de Lambeth n'a pas d'autorité juridique sur 11 Communion anglican. Et moi non plus.« Nav. dj., 61.

cie priznaje na kraju da to pitanje povlači sa sobom teške ekumenske implikacije. Razgovori s metropolitom Ivanom de Pergame, supročelnikom anglikansko-pravoslavne komisije za dijalog i članom Međunarodne katoličko-pravoslavne komisije o tom pitanju naišli su na pozitivni odjek, jer je on u iscrpnoj teološkoj raspravi na konferenciji istakao, da se o pitanju ređenja žena kao teološkom problemu na ekumenskoj razini još nije počelo raspravljati.

Konferencija je saslušala i izvješća 23 autonomnih anglikanskih provincija o radu Međunarodne anglikansko-rimokatoličke komisije ARCIC koja je izradila dokument o euharistiji i zaređenom službeniku u Crkvi i ocijenila ih kao »substancijalno usklađenima s anglikanskom vjerom«, slažući se da oni predstavljaju »base solide« za daljni dijalog. Pitanje ređenja žena ostaje međutim i nadalje vrlo teškim ekumenskim problemom, na čijem rješenju se mora i dalje raditi.

Papa Pavao II. u svom odgovoru Pohvaljuje odnos Lambetske konferencije prema dokumentu ARCIC-I, ali izražava svoju uznemirenost nad razvojem u Anglikanskoj zajednici koji je uvođenjem ređenja žena stvorio novu zapreku na putu traženja jedinstva. Ređenje žena za svećenice i priznavanje prava svakoj anglikanskoj provinciji da se slobodno odluči za ređenje žena za biskupe »zatvara činjenično put uzajamnom priznavanju službi u Crkvi«. Katolička i pravoslavna Crkva, kao i stare istočne Crkve ovakav razvoj smatraju prekidom tradicije Crkve. Papa ističe nadu da Crkva Engleske ne će donijeti definitivnu odluku u prilog svećeničkog ređenja žene, izražava razumijevanje za delikatni položaj anglikanskog primasa unutar Anglikanske zajednice, posebice što se tiče mogućnosti nastanka šizme i zaključuje svoje pismo tvrdnjom, da njegovo obraćanje predstavniku Anglikanske zajednice ima samo jedan motiv; a to je služenje jedinstvu i traženje puta prema njemu koji su inicirali njihovi predčasnici papa Pavao VI. i nadbiskup Michael Ramsey 1966. god. i koji nastavljaju papa i anglikanski primas nakon posjeta pape Kenterberiju 1982. godine.¹⁷

II. SVEĆENIČKO REĐENJE ŽENA U DEKLARACIJI INTER INSIGNIORES

Kongregacija za nauk vjere objelodanila je 15. X. 1976. dokument pod nazivom *Declaratio circa questionem admissionis mulierum ad sacerdotium ministeriale – Inter insigniores*. Potpisnici su kardinal Franjo Šeper, prefekt Kongregacije i fr. Hieronymus Hamer, O.P., tajnik.¹⁸ Jezgrovit i kratak sadržaj ove Izjave glasi: Zbog vjernosti prema primjeru Krista Gospodina Crkva se ne osjeća mjerodavnom dopustiti svećeničko ređenje žena.

Izjava se sastoji od uvoda i VI poglavlja. U uvodu pod naslovom: *Uloga ženâ u društvu i u Crkvi našeg vremena*, govori se o jednakosti osoba, koja nije uniformna, već harmonično sastavljena i u koju muškarci i žene unose svoja vlastita svojstva. U tu svrhu iznosi se enciklika pape Ivana XXIII *Pacem in terris*, dokument II. Vatikanskog sabora *Gaudium et Spes* i nagovor pape Pavla VI. u povodu proslave godine žene, 18. IV. 1975.

U povijesti Crkve, tvrdi se nadalje, bilo je žena koje su stvorile divna djela, kao na pr. Klara Asiška, Terezija Avilska, Katarina Sienska i mnoštvo drugih

¹⁷ Nav. dj., 62–63.

¹⁸ A.A.S. 69 (1977) 98–116.

koje su se posvetile Bogu. U našim danima aktivno sudjeluju na području apostolata Crkve u najrazličitijim njezinim strukturama.

No, budući da su neke kršćanske zajednice koje su se od 16. stoljeća na dalje odjelile od rimske apostolske stolice dopustile ženama pristup sakramentu svećeništva, postavilo se pitanje od najveće ekumenske važnosti, da li je i katolička Crkva spremna promijeniti svoju praksu i dopustiti ređenje žena.

Zbog toga je Kongregacija za nauk vjere potaknuta papinom inicijativom od 30. XI. 1975. donijela slijedeći zaključak: »*Ecclesiam, quae Domini exemplo fidelis manere intendit, auctoritatem sibi non agnoscere admittendi mulieres ad sacerdotalem ordinationem.*«¹⁹ Tu svoju tvrdnju Kongregacija želi pobliže razjasniti.

I. Nprekidna tradicija Crkve

Nikad katolička Crkva nije smatrala da se svećeničko ili biskupsko ređenje može ženama valjano podijeliti, iako su suprotno tomu to neke heretičke sekte, posebice gnostičke, činile, već je uvijek samo muškarce pozivala u svećenički stalež. Takvo mišljenje zastupaju i teolozi u srednjem vijeku. Tu čvrstu i jasnu tradiciju Crkve sačuvale su do danas i sve orijentalne Crkve.

II. Primjer Krista

Krist Isus nije među svoju dvanaesticu ubrojio niti jednu ženu. To nije učinio zato što se želio podvrgavati običajima tadašnjeg vremena, jer je na drugoj strani njegov odnos prema ženama bio posve oprečan suvremenicima: odnos prema Samarjanki na Jakobovu zdencu (Iv 4,27), žena bolesna od krvarenja (Mt 9,20–22), žena griješnica u kući Šimuna farizeja (Lk 7,37), žena preljubnica (Iv 8,11) i distanciranje Krista od Mosijeva zakona koje potvrđuje da muž i žena u braku imaju ista prava i obaveze (Mk 10,2–11; Mt 19,3–9).

Isus u svoju pratnju, međutim, uključuje ne samo dvanaesticu, već i žene kao na pr. Mariju Magdalenu, Ivanu, ženu Herodova upravitelja Kuza, Suzanu i mnoge druge (Lk 8, 2–3).

Od velike je važnosti i činjenica što je, protivno židovskim običajima, žene učinio prvim svjedocima svog uskrsnuća (Mt 28, 7–10; Lk 24, 9–10; Iv 20, 11–18).

Unatoč tomu, ženama ipak nije povjerio apostolsku službu, dapače niti svojoj majci.

III. Primjer apostola

Ovaj Kristov primjer i način odnosa prema ženama vjerno su sačuvali i apostoli. Iako je B.D. Marija zauzimala posebno mjesto među onima koji su se u cenaculum sastali nakon Kristova uzašašća (Dj 1,14) nije bila izabrana u kolegij dvanaesticorice apostola, već je ta čast od dvojice predloženih učenika pripala Matiji.

Na dan Pedesetnice napunili su se Duhom Svetim svi »muškarci i žene« (Dj 2,1; 1, 14), ali je samo Petar s dvanaesticom propovijedao (Dj 2, 14).

¹⁹ Nav. dj., 100.

Apostol Pavao koji je kršćanstvo prenio na veliku grčko-rimsku pozornicu svijeta i koji je sam prekidao sa židovskim tradicijama nije prekinuo postojeću tradiciju Crkve, iako su u njegovo vrijeme Grci po ženama prinosili žrtve svojim bogovima. S apostolom Pavlom u njegovoj apostolskoj službi sudjelovale su i mnoge žene o čemu svjedoče Djela apostolska i poslanice Pavlove (Rim 16, 3–12; Fil 4, 3): Evodija, Sintiha, Priscila, Lidija, ali nikada nije niti pomišljao na to da bi im podijelio ređenje.

Egzegeti primjećuju da Pavao u svojim poslanicama upotrebljava izraz *adiutores meos* (Rim 16, 3; Fil 4, 2–3) za muškarce i žene koji mu pomažu u evangelizaciji, a izraz *Dei adiutores* (1 Kor 3,9; 1 Sol 3,2) rezerviraju Apolon, Timotej i Pavao za one koji su izravno izabrani da vrše apostolsku službu i povijedaju riječ Božju.

IV. Ono što su činili Krist i apostoli predstavlja trajnu normu

Iako primjer Krista i apostola predstavlja sve do sada čvrstu tradiciju koja se mora prihvatiti kao norma djelovanja, ipak nastaje pitanje, da li danas Crkva smije u tom pitanju postupiti drukčije? Neki odgovaraju na to pitanje pozitivno iznoseći mnoge dokaze za svoju tvrdnju.

Ponajprije tvrde da su Isus i apostoli tako postupali, jer su željeli obdržavati običaje onog kraja i vremena. Nitko međutim, nije dokazao, a doista i dokazati ne može, da su oni tako postupili samo zbog socijalnih i običajnih razloga. Ako naime bolje proučimo evanđelja onda dolazimo do zaključka da su se Isus i apostoli itekako ograđivali od mišljenja i običaja svojih suvremenika. Ne može se dakle tvrditi da je Isus, samo zato što je bio oportunist, zabranjivao ženama apostolsku službu.

Nadalje se tvrdi, da je apostol Pavao ono što je propisao o ženama u naše vrijeme prevladano, tako da neki dijelovi njegove doktrine danas stvaraju poteškoće, kao na pr. pokrivanje glave velom (1 Kor 11,2–16). Kada pak Pavao piše »mulieres in ecclesia taceant« (1 Kor 14, 34–35); 1 Tim 2,12) ne zabranjuje im govoriti, jer im na drugom mjestu ne oduzima pravo da u crkvi prorokuju (1 Kor 11,5), već im samo zabranjuje da ne obavljaju u kršćanskoj zajednici javnu službu naučavanja (»ne publicum docendi munus gerant«). Ova Pavlova zabrana čini se da je povezana s teologijom stvaranja (1 Kor 11, 7; Post 2, 18–24), a ne s kultom i običajima. Osim toga valja se prisjetiti činjenica da je apostol Pavao u svojim pismima bio prvi koji je u Novom Zavjetu govorio o prvotnoj pravnoj jednakosti muškaraca i žena kao »sinova Božjih u Kristu« (Gal 3,28). Prema tomu nije opravdano optuživati apostola Pavla da je prema ženama imao predrasude.

Dakle, budući da Crkva sakramentalnu disciplinu svojim odlukama može nanovo uređivati i mijenjati i jer ima vlast nad sakramentima od Krista ustanovljenima, što je tijekom povijesti i pokazala, može i danas odrediti nove uvjete za podjeljivanje sakramenata uključujući i ređenje žena za svećenice.

Crkveni dokumenti uključivši samo one od Pija XII. do Pavla VI. međutim pokazuju da je ova vlast Crkve nad sakramentima »opisana određenim granicama« (»certis finibus circumscriptam esse«)!²⁰ Crkva nema vlast nad »supstancijom sakramenata«, tj. nad onim što je, po svjedočanstvu božanske objave, sam Krist Gospodin odredio da se ima sačuvati pod sakramentalnim znakom.

²⁰ Nav. dj., 107.

Sakramenti nisu samo naravni znakovi, već označuju i milost koju podijeljuju. Tako sakrament euharistije nije samo čista bratska gozba, već je »memoriale praesens et actuale denuo faciens Christi sacrificium, nec non eius ab Ecclesia facta oblatio«. ²¹ Isto je tako ministerijalno svećeništvo ne samo pastoralna služba već je i nastavak one službe koju je Krist povjerio apostolima i one vlasti koja toj službi pripada. Ne može se dakle ovaj sakrament proširiti na nove forme, a da se ne izgubi supstancija tog sakramenta.

Crkva po svom učiteljstvu određuje koji su to nepromijenjivi dijelovi u sakramentima, a koji su to dijelovi koji su podvrgnuti promjenama.

Dakle, dosadašnja praksa u Crkvi ima snagu norme. Zato Crkva smatra, da neprestana tradicija Crkve, kako istočne tako i zapadne, potvrđuje praksu ređenja muškaraca za svećenike i da od te prakse ne može odstupati.

V. Svećeništvo u svjetlu Kristova misterija

U daljem izlaganju pokušava Izjava osvijetliti ovu odluku stavljajući sakramente u specifični odnos s Kristovim misterijem, a izbjegavajući to nazvati »argumentum demonstrativum«, već »doctrina per analogiam fidei«.

Naučavanje je Crkve utemeljeno na II. Vatikanskog saboru i na sinodi biskupa 1971. god., kao i deklaraciji Kongregacije za nauk vjere od 24. VI. 1973., da biskup ili svećenik kad obavlja svoju službu, ne djeluje u vlastitoj osobi, već predstavlja Krista, koji po njemu djeluje: »sacerdos vice Christi vere fungitur«. ²² Svećenik posebice predstavlja Krista u slavljenu euharistije. Dakle svećenik, koji sakramentalno predstavlja Krista, mora s Kristom imati i naravnu sličnost, mora dakle biti muškarac, inače bi se teško mogla dokučiti sličnost s Kristom, koji je bio i ostao muškarac.

Nema sumnje da je Krist prvorodenac čitavog ljudskog roda jednako ženâ kao i muškaracâ. Jedinstvo razoreno grijehom tako je obnovio da više nema Židova ni Grka, roba niti slobodnjaka, muškarca niti žene, već su svi jedno u Kristu (Gal 3, 28). Ali utjelovljena riječ se pojavila u muškom obličju. Ta činjenica ne treba isticati vrijednost muškarca nad ženom, ali se opet ne može odijeliti od ekonomije spasenja.

Spasenje, koje Bog nuđa ljudima ili sjedinjuje s Bogom, Savez s Bogom, opisuje se već u Starom Zavjetu kao ženidbeni savez. Izabrani narod je Božja izabrana zaručnica (Oz 1-3; Jer 2). Kada je došla punina vremena (Gal 4,4) utjelovljena Riječ je sklopila novi i vječni Savez svojom krvlju, da bi se raspršeni sinovi Božji ponovno ujedinili u jedno. Iz njegovog probodenog boka rodila se Crkva, kao što se Eva rodila iz boka Adama. Krist je dakle taj zaručnik (sponsus), a Crkva je njegova zaručnica (sponsa) koju on ljubi i koja se više od njega ne može odijeliti. Sveto Pismo nam dakle objavljuje misterij Boga i Krista u intimnoj slici muža i žene.

Stoga se nikada ne smije smetnuti s uma, da je Krist bio muškarac. U ekonomiji objave Krist je predstavljen i kao tvorac Saveza i kao zaručnik i glava Crkve, vršeći svoju spasiteljsku službu koja najjednostavnije dolazi do izražaja u euharistiji, – kao muškarac. Ova činjenica nikako ne ističe nekakvu posebnost muškarca u redu vrijednosti (in ordine valorum), već samo ističe različitost koja se temelji u redu dara (in ordine munerum).

²¹ Nav. mj.

²² Nav. dj., 109. To su riječi sv. Ciprijana, vidi S. CYPRIANUS, *Epist.* 63, 14: PL 4, 397 B, izd. Hartel, t. 3, str. 713.

Moglo bi se reći da Krist koji se sada nalazi u nebu ništa ne gubi time, da li će biti predstavljen od muškarca ili žene, jer »o uskrsnuću niti će se ženiti niti udavati« (Mt 22, 30). Ove riječi, međutim, ne znače da se u vječnosti ukida razlika između muškarca i žene, već se njima određuje vlastiti identitet osobe, jer različitost spolova od najveće je važnosti za ljudsku prirodu o čemu svjedoče i riječi: »muško i žensko stvori ih« (Post 1, 27).

Neki tvrde, da svećenik u sakramentima predstavlja i Crkvu ukoliko djeluje u njezino ime i želi »facere id quod facit Ecclesia«!²³ Ako dakle svećenik predstavlja Crkvu ne bi li istim pravom to mogla činiti i žena? Ali svećenik predstavlja Crkvu koja je Tijelo Kristovo, jer u prvom redu predstavlja Krista koji je glava i pastir Crkve. On je dakle i slika i znak istog Krista koji djeluje u sakramentima.

VI. Svećeništvo u svjetlu misterija Crkve

Crkva se od ostalih organizacija razlikuje svojom posebnom naravi i strukturom. U Crkvi se naime pastirska služba povezuje sa sakramentalnim ređenjem. Samo polaganjem ruku i molitvom apostolskih nasljednika potvrđuje se izbor za svećeničku službu. (Dj 20,28).

Zbog toga se u dokazivanju ređenja žena nikako ne može pozivati na jednakopravnost spolova, niti se mogu kao dokaz navoditi riječi iz poslanice Galaćanima (3,28): »Nema tu više ni Židova ni Grka; nema više ni roba ni slobodnjaka; nema više ni muškog ni ženskog, jer ste vi samo jedan u Kristu Isusu«. Ove se riječi ne odnose na službe u Crkvi, već se njima samo tvrdi da smo svi mi jednako pozvani da primimo posinstvo sinova Božjih. Uostalom, griješe oni (»vehementer erraret«) koji bit svećeništva stavljaju samo u kontekst prirodnog prava, jer samo krštenje nikome ne daje pravo na službu u Crkvi. Svećeništvo je posebni i nezasluženi poziv: »Niste vi mene izabrali, nego sam ja izabrao vas i postavio vas« (Iv 15, 16; Heb 5, 4).

Neki tvrde da ima žena koje u svojoj duši osjećaju da su pozvane na svećeničku službu. Ali takav poziv nije dostatan. On je subjektivan. Svećeništvo je naime služba u Crkvi i samo onaj koga je crkveni autoritet prihvatio može postati sudionikom te službe, jer »Christus elegit quos voluit ipse« (Mk 3,13). Svećenički naime red nije ovisan o ljudskim pravima, već o misteriju Krista i Crkve.

Ostaje dakle među kršćanima jednakost (aequabilitas), ali koja ne znači i jednooblikovanost (uniformitas), jer Crkva je tijelo sastavljeno od različitih udova. Različiti su također darovi, a među njima je najveća karizma ljubav (1 Kor 12–13). Najveći u kraljevstvu Božjem nisu nosioci crkvenih službi, već sveci.

Sveta Majka Crkva želi da kršćanske žene postanu svijesne kakvo je njihovo poslanje. Njihov je udio u današnjem svijetu velik, a svojim zalaganjem neka doprinesu rađanju jednog humanijeg društva, a svijetu pruže pravu sliku o Crkvi.

Zaključne misli

Jezgrovit i kratak sadržaj »Izjave« Kongregacije za nauk vjere o pitanju, da li žene mogu biti ređene za svećenice, glasi: Iz vjernosti prema primjeru Go-

23 Nav. dj., 112.

spodina, Crkva se ne osjeća-mjerodavnom dopustiti da žene budu ređene za svećenice! Ovu izjavu koju je 15. listopada 1976. potpisao Kard. Franjo Šeper, a koja je objavljena 27. siječnja 1977., svjetska je javnost primila s različitim reakcijama.²⁴ Jedni, najveći broj katolika, primio je tu vijest hladno, nezainteresirano, kao da se radi o nekakvom sporednom i nevažnom pitanju. Drugi, katolički ekumenisti i članovi Tajništva za promicanja kršćanskog jedinstva bili su zatečeni doživjevši pravi šok, osjećali su se kao pogođeni »munjom iz vedra neba«. Nekatolici, ostali su razočarani i ne manje iznenađeni. »Izjava« je pokazala nešto novoga. Pred nekoliko desetljeća takva izjava ne bi žene uopće zainteresirala ili ih ponukala da se sa svom žestinom bace na optužbe protiv »terora« muškaraca u Vatikanu, kao što se je to ovog puta dogodilo. Žučljive reakcije izazvane »Izjavom« upravo su klasični primjer za to, kako su neke istine, koje su dosad vrijedile kao »sigurne« i »sigurno objavljene«, stavljene u pitanje.

U kontekstu »Izjave« valja postaviti dva pitanja i na njih odgovoriti:

1.) Kako će se ona odraziti na odnose Katoličke Crkve prema drugim Crkvama?;

2.) Kako će se ona odraziti na ženu i na njezinu ulogu u Crkvi?

1.) Na temelju navedenih dokumenata objelodanjenih od Komisije katoličkih i anglikanskih teologa, kao i izmjena pisama između papâ i primasa Anglikanske Crkve, moramo zaključiti, da su se na pitanju ređenja žena za svećenice, očitovale dva posve različita teološka gledišta. Anglikanska crkvena zajednica smatra, da ne postoje nikakvi temeljitiji razlozi koji bi govorili protiv ređenja žena za svećenice. Budući da bi takovo poimanje moglo predstavljati zapreku jedinstvu, anglikanski primasi traže da se o toj temi još više zajednički raspravlja.

Kongregacija za nauk vjere »uletjela je« u taj otvoreni i obećavajući dijalog svojom kategoričkom izjavom o nedopustivosti ređenja žena, za razliku od papinskih dokumenata, koji su dosad izražavali barem pritajenu nadu, da će zaopčeti informativni razgovori između katoličke i anglikanske crkvene zajednice dovesti do većeg međusobnog razumijevanja i približavanja i u tom pitanju. Ali, čini se, da je u ovom trenutku čitava ova stvar u rukama Kongregacije za nauk vjere, koja kako po svojoj strukturi, tako i po svojoj tradiciji ne vodi nikakve dijaloge, već samo monologe i to pod pečatom najveće diskrecije! Bezimni stručnjaci izrađuju program i onda pada odluka. U kreiranju »Izjave« (prema izjavi predstavnika za tisak o. Tuccia) nisu sudjelovali čak ni ljudi iz Tajništva za promicanje kršćanskog jedinstva, koji, čini se, predstavljaju u Vatikanu samo jedan, možda beznačajni, kotačić u upravi crkvene »mašinerije«. Možda je zbog toga nada ekumenskih radnika da je pitanje svećeničkog ređenja žena još otvoreno, ovim dokumentom ipak razorena.

2.) Naše je vrijeme od mnogih proglašeno vremenom emancipacije žene. Pitanje kakvu ulogu treba žena danas igrati u Crkvi sve se više postavlja sa svom ozbiljnošću i težinom, a time i pitanje mogućnosti svećeničkog ređenja žena. Velik broj vrlo ozbiljnih teologa (Karl Rahner na pr.) već je rekao svoju riječ i nagovijestio, dakako u daljnjoj perspektivi, mogućnost ređenja žena. Sve je to izazvalo biblijska, crkveno-povijesna, crkvenopravna i sociološka istraživanja na tom području. Već je za vrijeme zasjedanja II. Vatikanskog sabora kardinal P. Danielou, kojega jedva da se može optužiti zbog teološkog

24 Usp. Orientierung 3 (Zürich 15. II. 1977) 25-26.

progresivizma, izjavio na skupštini međunarodnog udruženja Jeanne d'Arc, da vjeruje, da će Crkva još prije koncila potvrditi ređenje đakonisa. Što se tiče ređenja žena, ustvrdio je kardinal, da protiv toga ne postoji nikakav teološki razlog! Ta je teza nakon sabora dobila sve više pristalica. Govorilo se, da je čak i Papinska biblijska komisija kojoj je bilo postavljeno pitanje u travnju 1975. god. o biblijskom temelju opravdanja ređenja žena za svećenice odbacila gotovo jednoglasno (govori se o odnosu 17 prema 2) negativno mišljenje o tome, tj. odbačeno je kao u sv. Pismu neutemeljeno mišljenje da žene ne bi mogle postati svećenice. Tom i takvom razvoju u prilog ređenja žene za svećenice stala je na put Kongregacija za nauk vjere.

Ovom »Izjavom« teolozi kao da su »opomenuti«. Međutim, teološki problem ređenja žena time još nije riješen. Službeni komentar objelodanjen uz »Izjavu« ukazuje na kompleksnost toga pitanja napominjući, da su mnogi dokazi koji su se ranije iznosili u prilog tradicionalističkog naučavanja danas posve oslabili, dok se s druge strane iznose novi dokazi koji zagovaraju ređenje žena i kojima ne manjka težina. Iz ovoga proizlazi da se samo »stalnom predajom Crkve« danas više ne može argumentirati. Budući da je negativan odnos prema ređenju žena od mnogih »prihvaćen sa žaljenjem« Kongregacija za nauk vjere pokušala je na 20 stranica svoju odluku i opravdati. Tu činjenicu moramo, u odnosu prema drugim takvim dekretima, pozdraviti kao veselu i ohrabrujuću. To je veliki napredak.

Rasprava koje su nakon »Izjave« uslijedile pokušavaju još uvijek navedene odluke ispitivati i analizirati. Reakcije se posebice odnose na »ključne analogije« s kojima se »Izjava« vrlo muči. Tako na pr., ako dokument tvrdi »da je Isus Krist bio muškarac i da muškarcem ostaje«, ostaje nejasno zašto bi u evangelizaciji i u podijeljivanju sakramenata mogao Krista »reprezentirati« samo muškarac!? Ako se nadalje tvrdi da svećenik također »reprezentira« Crkvu, a Crkva se u sv. Pismu i u spisima crkvenih otaca rado uspoređuje sa »zaručnicom« i »majkom«, onda je potrebna zavidna akrobatika u pojmovima, da bi se pokazalo kako Crkvu simbolizira ne žena, već muškarac!? Takva mistična simbolika jedva da će proći na ispitu teološke javnosti!

U »Izjavi« je namjerno izostavljeno pitanje ređenja žena za đakonise. Stvar je prepuštena budućnosti. U tom je pitanju Kongregacija za nauk vjere ostavila otvorena vrata »ređenju« žena. Ipak, na opću radost ženskog svijeta, kao najutješljivije djeluje tvrdnja, da najveći u kraljevstvu Božjem nisu nosioci crkvenih službi, već sveci, a najveća od svih karizmi je ljubav.